

МЕНЕДЖМЕНТ

ОТРИМАНО:

22 Січня 2023

ПРИЙНЯТО:

20 Лютого 2023

ВИПУСК:

20 Березня 2023

УДК 339.137.2:636. 03

DOI 10.26661/2522-1566/2023-1/23-04

СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНКУРЕНЦІЇ У ТВАРИННИЦТВІ

Перегуда Юлія Андріївна

к. геогр. н., докторант кафедри глобальної економіки

*Національного університету біоресурсів і природокористування України, доцент кафедри
глобальної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування
України,*

*доцент кафедри організації туристичної діяльності ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»*

м. Київ. Україна

ORCID ID : 0000-0002-1434-2509

Email автора для листування: julia_pereguda@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена формуванню нових наукових рішень щодо визначення сутності та надання теоретичної характеристики конкуренції, у тому числі щодо продукції тваринництва. Доведено, що в умовах переходу до постіндустріального типу економіки для України важливим є забезпечити конкурентоспроможність ключових секторів економіки, а саме аграрного, і окремих його складових, особливо тих, що мають проблеми у конкурентоспроможності, таких як тваринництво.

Метою статті є визначення сутності термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві» та надання теоретичної характеристики конкуренції, у тому числі у тваринництві, на основі компаративної оцінки наукових напрацювань закордонних та вітчизняних вчених, а також законодавчо-нормативних документів України.

Методологія: використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: методи літературного аналізу та використання семантичного трикутника Фреге для визначення сутності термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві», «конкурентна перевага»; компаративної оцінки для ідентифікації головних ознак конкуренції, як наукової категорії та економічного явища (процесу); методи логічного узагальнення та наукової абстракції для визначення складових теоретичної характеристики конкуренції; методи системного аналізу і синтезу для формування ієрархічної сукупності рівнів конкуренції; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті. У статті використано системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики визначення сутності та надання теоретичної характеристики конкуренції у тваринництві. Результати: надане авторське визначення термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві», а також розкрито три складові конкуренції, у тому числі в тваринництві: економічні суб'єкти, рівні конкуренції, конкурентні переваги.

Ключові слова: конкурентні переваги, конкуренція, конкуренція у агросекторі, конкуренція у тваринництві, теоретична характеристика конкуренції.

JEL Classification: D21, Q12.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Питання забезпечення конкуренції є ключовим на всіх рівнях функціонування економічних систем від світової до економіки домашнього господарства. При цьому трансформаційні процеси, які відбуваються у ринкових економіках в межах переходу від індустріального типу до постіндустріального типу розвитку значно підвищили значимість саме конкуренції. Згідно дослідження С. Гареллі, простий запит у Google слова «конкуренція» дає більше 35 млн. посилань, що вказує на важливість цієї складової економічних процесів для суб'єктів економічних систем [1].

Значний інтерес до питань конкуренції призвів до наукової дискусії відносно визначення сутності терміну та надання теоретичної характеристики економічним явищам (процесам). Особливого значення у цих умовах набуває забезпечення конкурентоспроможності національних економічних систем та їх складових для країн, що розвиваються або мають транзитивну економіку, до яких ми відносимо і Україну.

Сучасні трансформаційні процеси з переходу до постіндустріального типу економіки надають додаткові шанси для країн, що розвиваються або мають транзитивну економіку підвищити рівень конкурентоспроможності та забезпечити довгострокову конкурентоспроможність, як національних економік взагалі, так і окремих їх секторів (галузей). Для України, у цих умовах є потреба у забезпеченні конкурентоспроможності ключових секторів економіки, а саме аграрного, і окремих його складових, особливо тих, що мають проблеми у конкурентоспроможності, таких як тваринництво. Тому наразі постає важливе теоретико-практичне питання забезпечення конкурентоспроможності тваринництва з використанням потенціалу аграрного сектору економіки країни.

Забезпечення конкурентоспроможності тваринництва в Україні повинно спиратись на теоретичне підґрунтя, де важливим є розкрити сутність термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі» та «конкуренція у тваринництві», а також складові процесів забезпечення конкурентоспроможності у тваринництві на різних рівнях функціонування економічних систем.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Історично склалась сукупність підходів до пояснення сутності терміну «конкуренція», що дозволяє сформулювати історичну хронологію (рис. 1) на основі даних з таблиці 1.

Наголошуємо на наявності значних відмінностей щодо визначення сутності терміну «конкуренція» та розвитку наукових підходів в межах еволюції ринкових відносин. Важливим аспектом щодо дослідження сутності терміну «конкуренція» у історичній перспективі є зміщення його формулювання з макrorівня (світова, національна економічні системи) до мікрорівня (окремі суб'єкти господарської діяльності, переважно підприємства), а також розширення з одного рівня (переважно макrorівень) до трьох (макро-, мезо-, мікрорівні).

Таблиця 1

Компаративна оцінка наукових розробок щодо конкуренції та конкурентоспроможності на різних рівнях функціонування економічних систем

Теорія	Відношення до конкуренції та конкурентоспроможності	Підхід до пояснення	Рівень вивчення	Ключові показники	Застосування у тваринництві
До появи регламентованих теорій (до капіталізму)	Важлива	-	Емпіричний мікрорівень	Відсутні	На рівні окремої людини
Каноністи	Не важлива	-	Не вивчали	Відсутні	Відсутнє
Меркантилісти	Важлива	Поведінковий	Макро	Відсутні	Відсутнє
Фізіократи	Важлива	Поведінковий	Макро	Відсутні	Відсутнє
Концепція абсолютних переваг А. Сміта	Критично важлива	Поведінковий	Макро, мікро	Доступ до ресурсів, витрати на виробництво	Відсутнє
Концепція відносних переваг Д. Рікардо	Критично важлива	Поведінковий	Макро	Унікальні переваги для країни, праця	Відсутнє
Модернізована теорія відносних переваг Дж. Міля	Критично важлива	Поведінковий	Макро	Унікальні переваги для країни, праця, матеріальні ресурси	Відсутнє
Модель Хекшера-Оліна	Критично важлива	Поведінковий	Макро	Труд та капітал	Відсутнє
Соціалістичні економічні ідеї	Не важлива	Поведінковий	Макро, мікро	Відсутні	Відсутнє
Кейнсіанство	Критично важлива	Структурний	Макро	Державне регулювання, психологічні	Обмежене
Теорія А. Маршалла	Критично важлива	Поведінковий	Мезо, мікро	Попит, пропозиція	Можливе
Теорія Дж.М. Кларка	Критично важлива	Структурний	Мікро	Інновації	Можливе
Теорія Й. Шумпетера	Критично важлива	Функціональний	Мікро	Адаптація до зовнішніх змін, інновації, підприємницький хист	Можливе
Теорія В. Олдерсона	Критично важлива	Функціональний	Мікро	Шість маркетингових показників	Можливе
Теорія Л. фон Мізеса	Критично важлива	Поведінковий	Мікро	Відповідність ринковим вимогам	Можливе
Теорія Ф.-А. фон Гаска	Критично важлива	Функціональний	Мікро	Нові знання, товари - заміники	Можливе
Інституціоналізм	Критично важлива	Інституціональний	Макро, мезо, мікро	Широка сукупність факторів	Можливе
Теорія М.Е. Портера	Головний фактор	Поведінковий	Мезо, мікро	П'ять сил конкуренції	Можливе
Теорія П.Р. Кругмана	Критично важлива	Структурний	Макро	Продуктивність праці та рівень розвитку країни	Можливе
Індустріальна теорія Дж. К. Гелбрейта	Важлива	Інституціональний	Макро, мезо, мікро	Ціни, витрати, контроль за споживачами	Обмежене
Теорія людського капіталу Г. Беккера	Критично важлива	Поведінковий	Мікро	Інвестиції у розвиток персоналу	Можливе
Ресурсна теорія	Критично важлива	Ресурсний	Макро, мезо, мікро	Унікальні внутрішні ресурси, знання, інформація, інновації та комунікації зі споживачами	Можливе
Еволюційна теорія	Критично важлива	Еволюційний	Мікро	«Рутини»	Можливе
«Стратегія блакитного – червоного океану» У. Чан Кіма та Р. Моборна	Застарілі	Поведінковий	Макро, мезо, мікро	Інноваційна діяльність, відкриття нових ринків, ринкових ніш	Можливе

Джерело: систематизовано автором за даними [2, с. 514; 3, с. 95; 4, с. 244]

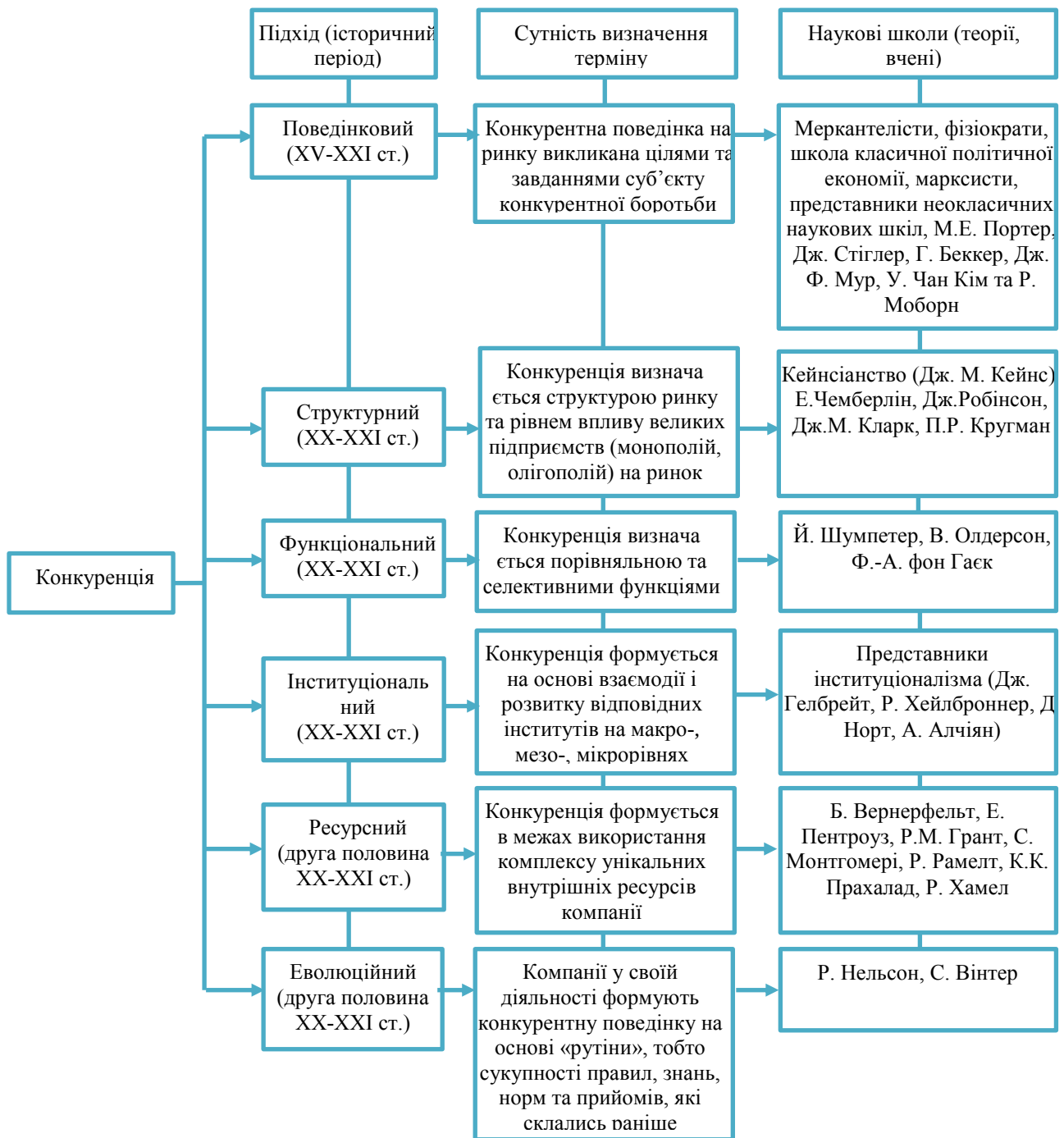

Рис. 1.1. Історична хронологія розвитку підходів до визначення сутності терміну «конкуренція»

Джерело: систематизовано автором за даними [2, с. 514; 3, с. 95; 4, с. 244; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20].

Сучасна концепція «конкуренції» бере початок з соціального дарвінізму та є універсальним поняттям, яке можливо використовувати у різних сферах життєдіяльності людини або функціонування суспільства [21, с. 9]. Розвиток наукових підходів до визначення сутності терміну «конкуренція» та теоретичної характеристики економічного явища (процесу) нерозривно пов'язаний з еволюцією економічних систем та умов їх функціонування (розвитку). Основою та відправною точкою щодо визначення сутності терміну «конкуренція» є його позначення на латинській мові – *conspicere*, тобто зіштовхуюсь [22, с. 49].

Не зважаючи на значний науковий доробок щодо вирішення проблем дослідження конкуренції взагалі та конкуренції у тваринництві, у тому числі в Україні, нові умови здійснення фінансово-господарської і комерційної діяльності, які породжені сукупністю економічних викликів для галузі тваринництва на макро-, мезо-, мікрорівнях потребують проведення нових наукових досліджень, визначення сутності термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві» та надання відповідної теоретичної характеристики.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ ТА ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою проведення дослідження виступає визначення сутності термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві» та надання теоретичної характеристики конкуренції, у тому числі у тваринництві, на основі компаративної оцінки наукових напрацювань закордонних та вітчизняних вчених, а також законодавчо-нормативних документів України.

МЕТОДОЛОГІЯ

В межах наукового дослідження, для досягнення мети статті, використано комплекс загальних та спеціальних методів на емпіричному і теоретичному рівнях, таких як: методи літературного аналізу та використання семантичного трикутника Фреге для визначення сутності термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві», «конкурентна перевага»; компаративної оцінки для ідентифікації головних ознак конкуренції, як наукової категорії та економічного явища (процесу); методи логічного узагальнення та наукової абстракції для визначення складових теоретичної характеристики конкуренції; методи системного аналізу і синтезу для формування ієрархічної сукупності рівнів конкуренції; методи систематизації, групування і логічного узагальнення для систематизації інформації, формування висновків і наукових пропозицій статті.

Методологія дослідження спирається на системно-функціональний, історичний та системний підходи у розкритті та вирішенні проблематики визначення сутності та надання теоретичної характеристики конкуренції у тваринництві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розкриваючи сутність терміну «конкуренція» необхідно зазначити наступне: конкуренція є складовою функціонування природи та людини у взаємовідносинах з природою та з іншими людьми у соціальних або економічних відносинах; найбільш розширеною стороною конкуренції є конкуренція у економічних системах, тобто «економічна конкуренція»; питання економічної конкуренції та її проблематику стали активно досліджуватись починаючи з зародження і розвитку капіталістичних (ринкових) відносин. Враховуючи наведене, дослідження сфокусуємо на визначенні сутності та наданні теоретичної характеристики «економічної конкуренції», але для стислості будемо надавати назву «конкуренція».

Широкий діапазон використання терміну «конкуренція» у економічних відносинах, а також наявність шести підходів до його пояснення (рис. 1) призвів до значної наукової дискусії відносно визначення сутності терміну, де науковці (державні установи) виокремлюють різні головні ознаки терміну (табл. 2).

Враховуючи виявленні ознаки можемо сформулювати визначення сутності терміну «конкуренція (економічна конкуренція)» - це взаємодія між економічними суб'єктами на ринках різного рівня, у тому числі змагання між ними, яка дозволяє досягти економічним

суб'єктам стратегічних цілей розвитку в межах здійснення управління та використання власних переваг.

Таблиця 2

Головні ознаки конкуренції, як наукової категорії та економічного явища (процесу)

Науковці (державні установи)/ Головні ознаки	Змагання на основі використан ня переваг	Антагоніс тична боротьба	Ситуація на ринку	Динамічний процес, що потребує управління	Спонука ня до дій	Відбір найкра щих	Взаємодія з метою досягти стратегічних цілей
Меркантилісти		+				+	
Фізіократи		+				+	
Класична школа політичної економії	+					+	
К. Маркс		+					
Дж.М. Кейнс	+		+		+		
А. Маршалл			+	+			
Е. Чемберлін - Дж. Робінсон			+	+			
Дж. М. Кларк		+	+		+	+	
Й. Шумпетер	+		+		+		+
В. Олдерсон	+		+	+			+
Л. фон Мізес	+		+	+	+	+	
Ф.-А. фон Гаск	+		+		+		
Д. Норт			+		+	+	+
М.Е. Портер	+		+	+	+	+	+
П.Р. Кругман	+			+	+	+	+
Дж. Стіглер	+			+	+		+
Дж. К. Гелбрейт		+		+	+	+	
Г. Беккер	+			+		+	+
Б. Вернерфельт, Е. Пентроуз, Р.М. Грант, С. Монтгомері, Р. Рамелт, К.К. Прахлад, Р. Хамел	+			+	+	+	+
Р. Нельсон і С. Вінтер				+	+		+
Дж. Ф. Мур			+	+	+		+
У. Чан Кім та Р. Моборн			+	+	+		+
Б. Карлофф	+			+	+	+	+
Законом України «Про захист економічної конкуренції»	+			+	+	+	

Джерело: систематизовано автором за даними [2, с. 514; 3, с. 95; 4, с. 244; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19].

Вважаємо доречним представити термін «конкуренція» у вигляді семантичного трикутника Фреге (рис. 2).

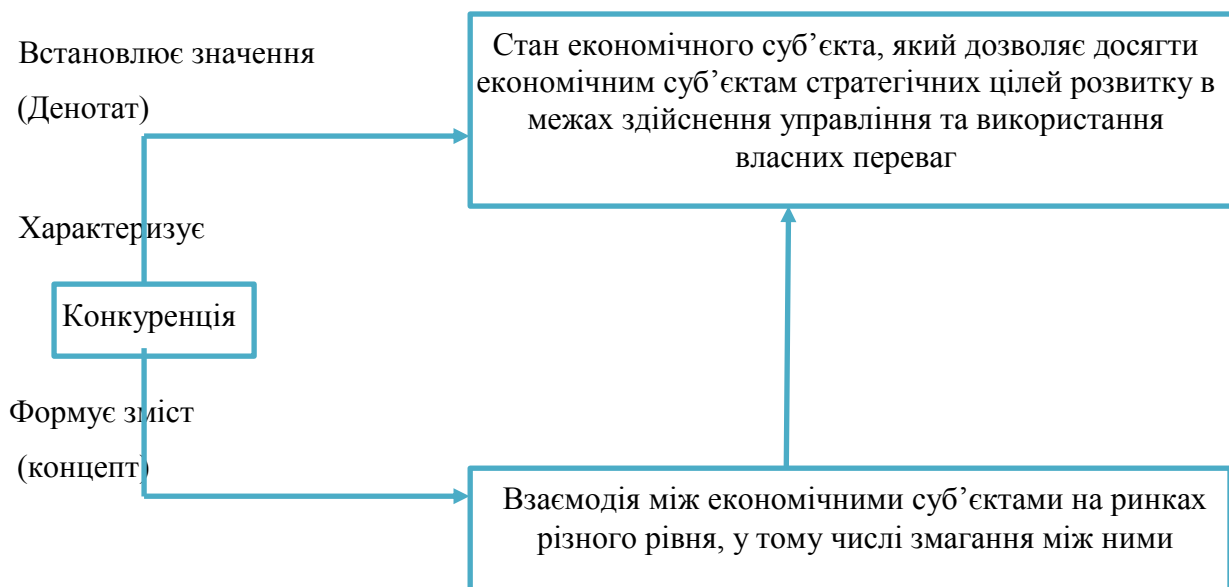

Рис. 2. Семантичний трикутник Фреге терміну «конкуренція»
Джерело: систематизовано автором за даними [23, с. 156].

Розкриваючи сутність терміну «конкуренція» необхідно більш детально визначити три його складові: економічні суб'єкти, рівні конкуренції, конкурентні переваги.

Під економічними суб'єктами у дослідженні будемо розуміти всі сторони, що здійснюють управлінський вплив на контрагентів та намагаються досягти стратегічних цілей за рахунок використання власних переваг, а саме: економічні системи країн; окремі сектори економік країн; окремі галузі економік країн; окремі ринки; окремі регіони; окремі місцевості; окремі території; окремі суб'єкти підприємницької діяльності (об'єднання суб'єктів підприємницької діяльності), окремі домашні господарства.

Вважаємо доречним в межах дослідження конкуренції виокремити сукупність рівнів (рис. 3). Сукупність рівнів конкуренції є ієрархічною, коли кожен наступний рівень складається з сукупності попередніх рівнів нижчого порядку. Всі виокремлені рівні конкуренції можливо поєднати у три групи: макро-; мезо-; мікрорівень.

Термін «конкурентна перевага» є складовою у розгляді конкуренції і має значну кількість трактувань.

М. Портер розглядає конкурентну перевагу з точки зору підприємства і вказує, що це ресурси підприємства, які дозволяють йому перемогти у конкурентній боротьбі (змаганні) [17].

О.В. Шибаніна та Г.С.Федосєєва розкривають сутність конкурентних переваг на мікрорівні та вказують, що це сукупність чинників, що формують фінансово-господарську діяльність підприємства [24, с. 260].

В.Г. Шинкаренко та А.С. Бондаренко вказують, що конкурентна перевага - це вища, порівняно з конкурентами компетентність у певній сфері [25, с. 21].

І.Б. Яців та С.Ф.Яців наголошують, що конкурентна перевага – це кращий від конкурентів певний чинник, що дозволяє виграти конкурентну боротьбу і розглядають конкурентні переваги відносно функціонування підприємств [26, с. 280].

Критична оцінка трактувань терміну «конкурентна перевага» дозволяє визначити: його використання переважно відносно діяльності підприємств; акцент на порівняння з конкурентами; виявлення певних ресурсів (компетенцій, характеристик), що краще ніж у

конкурентів. Вважаємо доречним, враховуючи надане авторське визначення терміну «конкуренція» та визначення видів економічних суб'єктів і рівнів конкуренції (рис. 3), надати таке визначення терміну «конкурентна перевага» - це сукупність унікальних характеристик економічного суб'єкта, які він отримав під час формування (пасивне отримання) і розвитку (активне отримання), та яка постійно змінюється під впливом змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі економічного суб'єкта, що дозволяє йому мати перевагу перед іншими економічними суб'єктами або підвищує інтерес до цього економічного суб'єкта щодо взаємодії від інших економічних суб'єктів в межах досягнення стратегічних цілей його розвитку.

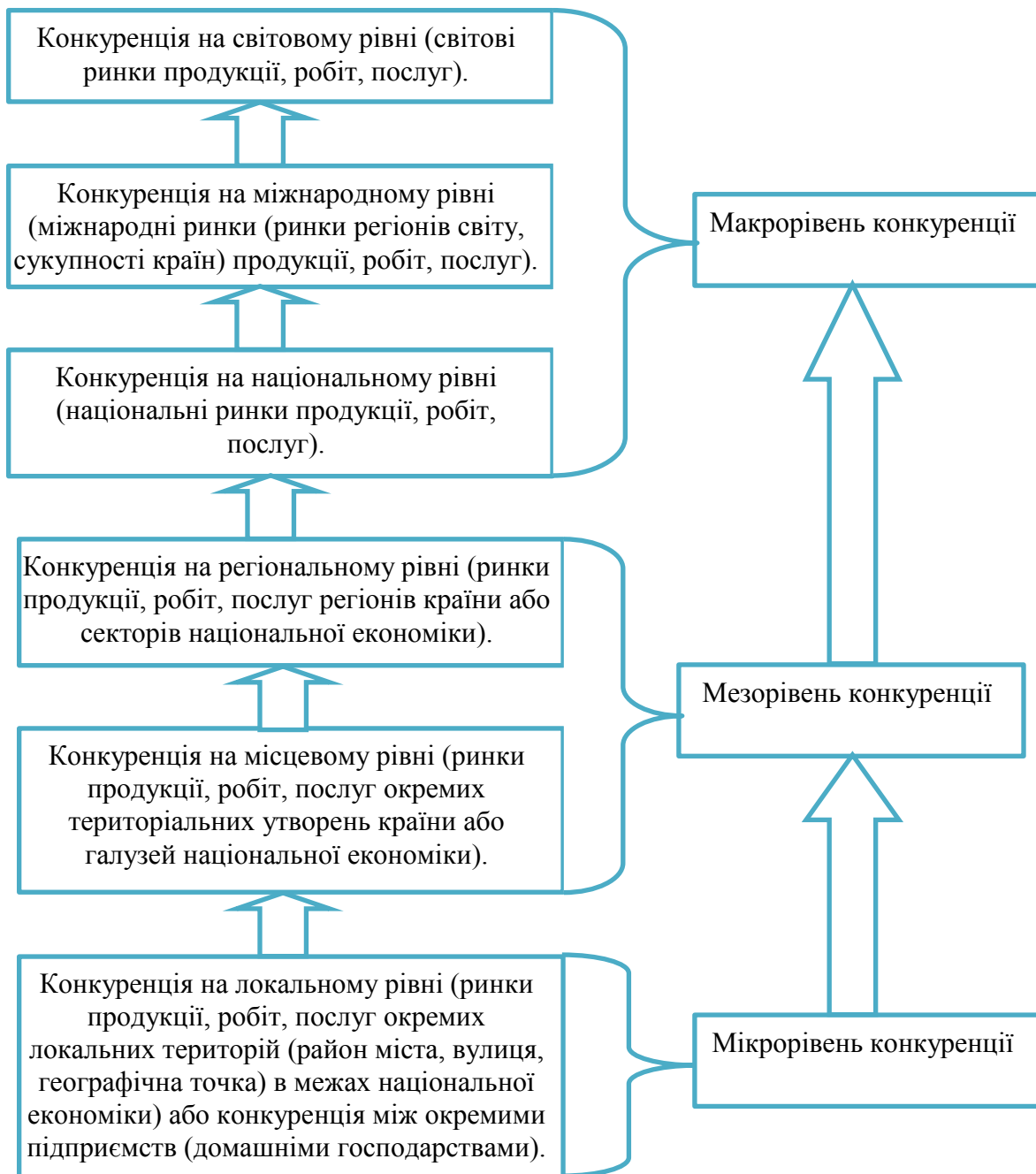

Рис. 3. Ієрархічна сукупність рівнів конкуренції
Джерело: власні дослідження.

Враховуючи наведене важливим є розкрити сутність термінів «конкуренція у агросекторі» та «конкуренція у тваринництві», тобто на мезорівні (див. рис. 3). При цьому, під агросектором країни будемо розуміти сукупність галузей економічної системи країни, що пов'язані з виробництвом, обробкою, просуванням продукції сільськогосподарського призначення до споживачів, а також постачанням природної сировини у промисловість для подальшої переробки [27]. Під тваринництвом будемо розуміти – одну з галузей аграрного сектору країни, що забезпечує споживачів продуктами харчування, промисловість – сировиною, а землеробство – органічними добривами та формує економічний потенціал агросектору держави і є базисом економічної та національної безпеки [28, с. 27].

Враховуючи надані авторські визначення терміну «конкуренція», можемо сформулювати визначення термінів «конкуренція у агросекторі» та «конкуренція у тваринництві»:

1) конкуренція у агросекторі – це взаємодія між економічними суб'єктами (суб'єктами підприємницької діяльності) у аграрному секторі економічної системи різного рівня, у тому числі змагання між ними, яка дозволяє досягти економічним суб'єктам стратегічних цілей розвитку в межах здійснення управління та використання власних конкурентних переваг;

2) конкуренція у тваринництві – це взаємодія між економічними суб'єктами (суб'єктами підприємницької діяльності) у галузі тваринництва економічної системи різного рівня, у тому числі змагання між ними, яка дозволяє досягти економічним суб'єктам стратегічних цілей розвитку в межах здійснення управління та використання власних конкурентних переваг.

Наголошуємо на ключовому значенні визначення конкуренції для дослідження конкурентоспроможності продукції тваринництва та формування шляхів підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва для українських виробників на національному і експортних ринках збуту продукції.

ВИСНОВКИ

Конкуренція є однією з головних характеристик функціонування економічних систем різного рівня та економічних суб'єктів. Вивчення конкуренції дозволяє виявити можливості для підвищення конкурентоспроможності на макро-, мезо-, мікрорівнях. Наведене є важливим для продукції тваринництва українських виробників.

Проведене дослідження дозволило визначити сутність термінів «конкуренція», «конкуренція у агросекторі», «конкуренція у тваринництві», «конкурентна перевага» та надати теоретичну характеристику конкуренції, у тому числі щодо продукції тваринництва.

Практичне впровадження пропозицій і висновків даної статті слід розглядати в контексті їх важливості для підвищення конкурентоспроможності продукції українських підприємств галузі тваринництва, як на вітчизняному, так і на іноземних ринках збуту.

Перспективи подальших досліджень на основі і з використанням наукових результатів проведеного дослідження, полягають у розробці шляхів формування конкурентоспроможності продукції тваринництва українських виробників в умовах надзвичайних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Garelli S. Top Class Competitors: How Nations, Firms, and Individuals Succeed in the New World of Competitiveness. Available at: https://libsearch.cbs.dk/discovery/fulldisplay?vid=45KBDK_CBS:CBS&docid=alma990003669410305765&lang=da&context=SP (Дата доступу 27 Лютого 2023).

2. Voinescu R., Moisoiu C. Competitiveness, Theoretical and Policy Approaches. Towards a more competitive EU. 2nd International Conference 'Economic Scientific Research - Theoretical,

Empirical and Practical Approaches'. ESPERA 2014. 13-14 November 2014. Bucharest. Romania. pp. 512-521.

3. Siudek T., Zawojka A. Competitiveness in the economic concepts, theories and empirical research. *Oeconomia*. 2014. № 13 (1). pp. 91–108.

4. Ярошенко А.С. Дослідження еволюційного розвитку теоретичних уявлень про конкуренцію. *Економічна наука ХХІ століття: реалії та перспективи: зб. наук. праць*. Дніпропетровськ. 2013. С. 241–247.

5. Smith A. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Available at: <https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

6. Ricardo D. *Principles of Political Economy and Taxation*. Available at: <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/ricardo/Principles.pdf> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

7. Marx K. *Capital: A Critique of Political Economy*. Available at: <https://oll.libertyfund.org/title/marx-capital-a-critique-of-political-economy-volume-i-the-process-of-capitalist-production> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

8. Keynes J.M. *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-70344-2> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

9. Marshall A. *Principles of Economics*. Available at: <https://www.econlib.org/library/Marshall/marP.html> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

10. Chamberlin E.H. *The Theory of Monopolistic Competition*. Available at: <http://digamoo.free.fr/chamberlin1933.pdf> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

11. Robinson J.V. *The Economics of Imperfect Competition*. Available at: <https://www.jstor.org/stable/2342203> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

12. Clark J.M. *The Costs of the World War to the American People*. Available at: https://librarysearch.lse.ac.uk/discovery/fulldisplay?vid=44LSE_INST:44LSE_VU1&tab=Everything&docid=alma9955554610302021&lang=en&context=L&query=sub,exact,World%20War,%201914-1918%20--%20Finance%20--%20United%20States,AND&mode=advanced (Дата доступу 27 Лютого 2023).

13. Schumpeter J.A. *The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/272398717_Schumpeter_JA_1934_2008_The_Theory_of_Economic_Development_An_Inquiry_into_Profits_Capital_Credit_Interest_and_the_Business_Cycle_New_Brunswick_USA_and_London_UK_Transaction_Publishers (Дата доступу 27 Лютого 2023).

14. Alderson W. *Dynamic Marketing Behavior: a Functionalist Theory of Marketing*. Available at: <https://libris.kb.se/bib/46109> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

15. von Mises L. *Nation, State, and Economy*. Available at: https://mises-media.s3.amazonaws.com/Nation%2C%20State%2C%20and%20Economy_3.pdf (Дата доступу 27 Лютого 2023).

16. von Hayek F.A. *Prices and Production*. Available at: <https://delong.typepad.com/files/prices-and-production.pdf> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

17. Porter M.E. *How Competitive Forces Shape Strategy*. Available at: <https://hbr.org/1979/03/how-competitive-forces-shape-strategy> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

18. Stigler G.J. *Production and Distribution Theories: The Formative Period*. Available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-economics-and-political-science-revue-canadienne-de-economiques-et-science-politique/article/abs/production-and-distribution-theories-the-formative-period-by-george-j-stigler-new-york-toronto-the-macmillan-company-1941-pp-viii-392-350/73B83CD8E504403476851E6FA4D145A4> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

19. Karlof B. *Business strategy*. Available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-11265-4> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

Perehuda, Y. (2023). The essence and theoretical characteristics of competition in livestock. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 1(23), 37-49. <https://doi.org/https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-1/23-04>

20. Закон України «Про захист економічної конкуренції». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 12, ст.64. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

21. Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємств : теорія, методологія, практика. Тернопіль : Економічна думка, 2008. 570 с.

22. Крючкова Ж.В. Сутність конкуренції і конкурентоспроможності аграрних підприємств як економічних категорій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 12. С. 49-53.

23. Фісуненко П.А. Підходи до визначення конкурентоспроможності підприємства: сутність та еволюція поняття. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2020. Випуск 2 (58). С. 152-161.

24. Шебаніна О.В., Федосєєва Г.С. Формування конкурентних переваг виробників сільськогосподарської продукції на світовому ринку: теоретичний аспект. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2016. № 2. С. 259-266.

25. Шинкаренко В.Г., Бондаренко А.С. Управление конкурентоспособностью предприятия. Харьков : ХНАДУ, 2003. 188 с.

26. Яців І.Б., Яців С.Ф. Особливості формування конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопільський національний економічний університет. 2018. Том 28. № 1. С. 278-285.

27. Павлова Г.Є. Особливості аграрного сектора в національній економіці. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*, 2014, № 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2729> (Дата доступу 27 Лютого 2023).

28. Лаврук В.В., Будняк Л.М., Лаврук О.С. Проблематика залучення інвестицій у економічну модернізацію і підвищення конкурентоспроможності тваринництва. *Агросвіт*. 2020. № 11. С. 26-36.

REFERENCES

Garelli S., «Top Class Competitors: How Nations, Firms, and Individuals Succeed in the New World of Competitiveness», available at: https://libsearch.cbs.dk/discovery/fulldisplay?vid=45KBDK_CBS:CBS&docid=alma990003669410305765&lang=da&context=SP (Accessed 27 February 2023).

Voinescu R., Moisoiu C. (2014), «Competitiveness, Theoretical and Policy Approaches. Towards a more competitive EU». 2nd International Conference 'Economic Scientific Research - Theoretical, Empirical and Practical Approaches', ESPERA 2014, 13-14 November 2014, Bucharest. Romania, pp. 512-521.

Siudek T., Zawajska A. (2014), «Competitiveness in the economic concepts, theories and empirical research». *Oeconomia*, № 13 (1), pp. 91–108.

Yaroshenko A.S. (2013), «Doslidzhennia evoliutsiinoho rozvytku teoretychnykh uiavlen pro konkurentsiiu» [The study of evoluagtion development of theoretical ideas about competition]. *Ekonomichna nauka XXI stolittia: realii ta perspektyvy: zb. nauk. prats*, Dnipropetrovsk, pp. 241–247, (in Ukrainian).

Smith A. «An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations», available at: <https://www.econlib.org/library/Smith/smWN.html> (Accessed 27 February 2023).

Ricardo D. «Principles of Political Economy and Taxation», available at: <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/ricardo/Principles.pdf> (Accessed 27 February 2023).

Marx K. «Capital: A Critique of Political Economy», available at: <https://oll.libertyfund.org/title/marx-capital-a-critique-of-political-economy-volume-i-the-process-of-capitalist-production> (Accessed 27 February 2023).

Keynes J.M. «The General Theory of Employment, Interest, and Money», available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-70344-2> (Accessed 27 February 2023).

Marshall A. «Principles of Economics», available at: <https://www.econlib.org/library/Marshall/marP.html> (Accessed 27 February 2023).

Chamberlin E.H. «The Theory of Monopolistic Competition», available at: <http://digamoo.free.fr/chamberlin1933.pdf> (Accessed 27 February 2023).

Robinson J.V. «The Economics of Imperfect Competition», available at: <https://www.jstor.org/stable/2342203> (Accessed 27 February 2023).

Clark J.M. «The Costs of the World War to the American People», available at: https://librarysearch.lse.ac.uk/discovery/fulldisplay?vid=44LSE_INST:44LSE_VU1&tab=Everything&docid=alma9955554610302021&lang=en&context=L&query=sub,exact,World%20War,%201914-1918%20--%20Finance%20--%20United%20States,AND&mode=advanced (Accessed 27 February 2023).

Schumpeter J.A. «The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle», available at: https://www.researchgate.net/publication/272398717_Schumpeter_JA_1934_2008_The_Theory_of_Economic_Development_An_Inquiry_into_Profits_Capital_Credit_Interest_and_the_Business_Cycle_New_Brunswick_USA_and_London_UK_Transaction_Publishers (Accessed 27 February 2023).

Alderson W. «Dynamic Marketing Behavior: a Functionalist Theory of Marketing», available at: <https://libris.kb.se/bib/46109> (Accessed 27 February 2023).

von Mises L. «Nation, State, and Economy», available at: https://mises-media.s3.amazonaws.com/Nation%2C%20State%2C%20and%20Economy_3.pdf (Accessed 27 February 2023).

von Hayek F.A. «Prices and Production», available at: <https://delong.typepad.com/files/prices-and-production.pdf> (Accessed 27 February 2023).

Porter M.E. «How Competitive Forces Shape Strategy», available at: <https://hbr.org/1979/03/how-competitive-forces-shape-strategy> (Accessed 27 February 2023).

Stigler G.J. «Production and Distribution Theories: The Formative Period», available at: <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-economics-and-political-science-revue-canadienne-de-economiques-et-science-politique/article/abs/production-and-distribution-theories-the-formative-period-by-george-j-stigler-new-york-toronto-the-macmillan-company-1941-pp-viii-392-350/73B83CD8E504403476851E6FA4D145A4> (Accessed 27 February 2023).

Karlof B. «Business strategy», available at: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-349-11265-4> (Accessed 27 February 2023).

Law of Ukraine "On Protection of Economic Competition". Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 2001, No. 12, Article 64, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (Accessed 27 February 2023), (in Ukrainian).

Tarnavska N.P. (2008), «Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv : teoriia, metodolohiia, praktyka» [Enterprises Competitiveness: theory, methodology, practice]. Ternopil : Ekonomichna dumka. 570 p. (in Ukrainian).

Kriuchkova Zh.V. (2016), «Sutnist konkurentsii i konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv yak ekonomichnykh katehoriï» [The essence of competitiveness and competition of agricultural enterprises as the economic criteria]. Investments: practice and experience № 12, pp. 49-53, (in Ukrainian).

Fisunen P.A. (2020), «Pidkhody do vyznachennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva: sutnist ta evoliutsiia poniattia» [Ways to define competitiveness of an enterprise: essence and evolution of the notion]. Scientific and industrial magazine "Business-navigator", Vol. 2 (58), pp. 152-161, (in Ukrainian).

Shebanina O.V., Fedosieieva H.S. (2016), «Formuvannia konkurentnykh perevah vyrobnykiv silskohospodarskoi produktsii na svitovomu rynku: teoretychnyi aspekt» [Formation of competitive advantages of producers of agricultural goods in the world market: theoretical aspect]. Visnyk KhNAU, Seriia: Ekonomichni nauky, № 2, pp. 259-266, (in Ukrainian).

Perehuda, Y. (2023). The essence and theoretical characteristics of competition in livestock. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 1(23), 37-49. <https://doi.org/https://doi.org/10.26661/2522-1566/2023-1/23-04>

Shynkarenko V.H., Bondarenko A.S. (2003), «Upravlenye konkurentosposobnostiu predpriyatiya» [Management of enterprise competitiveness]. Kharkov : KhNADU. 188 p. (in Ukrainian).

Yatsiv I.B., Yatsiv S.F. (2018), «Osoblyvosti formuvannia konkurentnykh perevah silskohospodarskykh pidpriemstv» [Formation features of competitive advantages of agricultural enterprises]. *Ekonomichnyi analiz: zb. nauk. prats. Ternopil'skyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet*, Tom 28, № 1, pp. 278-285, (in Ukrainian).

Pavlova H.Ie. (2014), «Osoblyvosti aharnoho sektora v natsionalnii ekonomitsi» [Features of the agricultural sector in the national economy]. *Elektronnyi zhurnal «Efektyvna ekonomika»*, № 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2729> (Accessed 27 February 2023), (in Ukrainian).

Lavruk V.V., Budniak L.M., Lavruk O.S. (2020), «Problematyka zaluchennia investytsii u ekonomichnu modernizatsiiu i pidvyshchennia konkurentospromozhnosti tvarynnytstva» [The problem of attracting investments in economic modernization and increasing the competitiveness of livestock]. *Agrosvit*, № 11, pp. 26-36, (in Ukrainian).

THE ESSENCE AND THEORETICAL CHARACTERISTICS OF COMPETITION IN LIVESTOCK

Perehuda Yuliia

*The National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Annotation. The article is dedicated to forming new scientific solutions regarding defining the essence and providing theoretical characteristics of competition, including livestock products. It has been proven that under conditions of the transition to a post-industrial type of economy, it is essential for Ukraine to ensure the competitiveness of the critical sectors of the economy, namely the agricultural sector, and its components, especially those that have problems in competitiveness, such as livestock. **The article aims** to define the essence of the terms "competition," "competition in the agricultural sector," and "competition in livestock" and provide a theoretical description of the competition, including one in livestock, based on a comparative assessment of the foreign and domestic scientists' scientific achievements and legislative and regulatory documents of Ukraine. **Methodology:** a set of general and special methods has been used at the empirical and theoretical levels, such as methods of literary analysis and the use of Frege's semantic triangle to determine the essence of the terms "competition," "competition in the agricultural sector," "competition in livestock," "competitive advantage"; comparative assessment to identify the main features of competition regarded as a scientific category and economic phenomenon (process); methods of logical generalization and scientific abstraction to determine the components of the theoretical characteristics of competition; methods of system analysis and synthesis to form a hierarchical set of competition levels; methods of systematization, grouping and logical generalization for information systematization, drawing conclusions and scientific proposals of the article. The article uses system and functional, historical, and systemic approaches in revealing and solving the problem of defining the essence and providing a theoretical characterization of competition in livestock. **Results:** the author's definition of the terms "competition," "competition in the agricultural sector," and "competition in livestock" has been provided, and three components of competition, including that in livestock, have been revealed: economic entities, competition levels, and competitive advantages.

Keywords: competitive advantages, competitiveness, competitiveness in the agrosector, competition in livestock, theoretical characteristic of competition.